

OLGA COSOVAN

dr., formatoare, Centrul Educațional PRO DIDACTICA;
ORCID: 0000-0003-0595-1705

Exprimarea unui punct de vedere

CZU 37.091 | <https://doi.org/10.67684/dp.2026.157.09>

Rezumat: Comunicarea cotidiană în context social, profesional sau familial reclamă competența de exprimare a unui punct de vedere în varii probleme. Sistemul educațional, prin actele normative, își propune formarea și dezvoltarea acestei competențe, iar sarcinile din diverse manuale și probe de evaluare stimulează interesul elevilor. O strategie comună, construită inter- și transdisciplinar, trebuie să realizeze o tramă complexă, care va conține următoarele operații: înțelegerea problemei, examinarea ei și formularea propriului punct

de vedere clar și univoc; acumularea argumentelor, ierarhizarea și prezentarea lor fie într-un discurs oral sau text coerent scris, fie prin intervenții civilizate într-o discuție.

Cuvinte-cheie: comunicare, text, argument, competență, transdisciplinaritate.

Abstract: Whether it occurs in a social, professional, or family context, everyday communication requires that the participants possess the skill of expressing their point of view over various issues. Through normative documents the educational system proposes to build and develop such skills; in turn, the tasks included in school textbooks and tests are meant to stimulate the students' interest. A common skill-development strategy, constructed along inter- and transdisciplinary lines, ought to implement a complex itinerary containing the following operations: understanding the issue, examining it, formulating one's clear unequivocal point of view, amassing arguments, listing them according to validity, and then presenting them in either an oral discourse or a coherently written text, or through civilized interventions in a discussion.

Keywords: communication, text, argument, skills, transdisciplinarity.

Când vi s-a cerut un punct de vedere într-un subiect, opinia? De câte ori pe zi trebuie să o exprimați în varii contexte – în familie, comunitate, activitatea profesională? Vi s-a întâmplat vreodată să oscilați sau, în procesul dificil de căutare a argumentelor, să nu le găsiți? Credeți că este important ca orice persoană să poată formula un punct de vedere argumentat în legătură cu o problemă expusă?

Acest set de întrebări ar putea servi ca evocare pentru o discuție dintre profesori. Sperăm ca răspunsul să confirme ideea pe care o vom susține: orice persoană, indiferent de studii, domeniu de activitate, statut etc. trebuie să-și poată exprima verbal un punct de vedere la subiecte accesibile. Anume de aceea competența de comunicare, structurată și dezvoltată transdisciplinar, se adună din zeci sau chiar sute de situații când elevul trebuie să exprime un punct de vedere și, în cazurile fericite, să-și poată susține opinia cu argumente valide.

După șapte ani de implementare a Curriculumului Național 2019 și în procesul de elaborare a variantei următoare cronologic, ideea de a forma și de a dezvolta competența de argumentare a unui punct de vedere, în contextul exprimării sincere a acestuia, merită o analiză riguroasă. Cadrul de referință al Curriculumului Național 2024 specifică, în profilul de formare al absolventului/absolventei, „exprimarea unor opinii, idei, sentimente, informații în mesaje orale sau scrise în limba română, în situații concrete” pentru gimnaziu și „exprimarea ideilor, a opiniilor, a sentimentelor, a argumentelor, a contraargumentelor în limba română în diverse contexte, inclusiv profesionale și sociale”. În prim-planul finalităților pentru treapta gimnazială, la dezvoltarea competențelor de comunicare, se evidențiază: „abilități de comunicare verbală și scrisă, exprimare clară și coerentă a ideilor atât în discuții, cât și în comunicarea scrisă (redactarea unor texte argumentate)”, iar pentru treapta liceală „prezentare

a unor idei și argumente clare și coerente atât în scris, cât și oral, în diferite contexte (academice, sociale etc.), redactarea unor lucrări/teze” [1, pp. 53, 25, 27].

Curriculumul 2019 la diverse discipline include, prin unitățile de competență, exprimarea punctului de vedere, argumentarea opiniei sau a atitudinii etc.

Limba și literatura română, clasa a VIII-a clasa a IX-a	Exprimarea unui punct de vedere propriu privind o prezentare orală pe o temă [5, p. 33]. Exprimarea argumentată a unui punct de vedere propriu privind reprezentarea aceleiași teme în diverse texte orale [5, p. 39].
Istoria românilor și universală, clasa a VII-a clasa a VIII-a clasa a IX-a	5.2. Argumentarea importanței monumentelor istorice, culturale și ale naturii pentru cultivarea respectului față de realizările trecutului [4, p. 27]. 3.3. Utilizarea critică a informațiilor din diferite surse istorice în argumentarea opiniei proprii, privind respectarea drepturilor naturale în societatea modernă [4, p. 28]. 4.3. Susținerea argumentată a unui punct de vedere privind cauzele și efectele unui eveniment/proces/fenomen [4, p. 33].
Educație pentru societate	Exprimarea opiniei critice pentru a influența constructiv procesul decizional la nivel de clasă/școală [3, p. 12].
Educația plastică	Argumentarea expresiei elementelor de limbaj vizual plastic în lucrări proprii și în opere de artă [6, p. 20].

Pentru ca tabloul de formare, dezvoltare și evaluare a acestei competențe să fie complet, ar trebui să urmărim și variate sarcini de lucru din manuale, precum și itemii din evaluări. În taxonomia competențelor transdisciplinare, competența de argumentare își găsește materializarea practic în produsele evaluabile și sarcinile de lucru la toate materiile [2, p. 84]. Anume din aceste sarcini se țese trama – episoadele răzlețe de conștientizare a problemelor și de formulare a propriului punct de vedere se unesc într-o rețea de răspunsuri care, în taxonomia operațiilor intelectuale, gravitează spre evaluarea proceselor, fenomenelor, evenimentelor sau situațiilor din textele lecturate.

Oscilând între limitele destul de nesigure sau fragile lexicografic ale părerii – punctului de vedere – opiniei – atitudinii etc., încercăm să accentuăm caracterul complex al atitudinii, care doar în unele dicționare include în articolul lexicografic sensul valorificat în didactică, prezentat drept figurat. Cronologic, procesul de formare a competenței de exprimare a atitudinii pornește de la părere și se „maturizează” la atitudine susținută de argumente.

Părere Considerație a unei persoane (despre ceva sau despre cineva); punct de vedere particular; judecată; opinie; poziție; cuvânt. NODEx	Punct de vedere Mod cum înțelege cineva o chestiune. NODEx
Opinie Punct de vedere particular (asupra unui lucru sau asupra unei persoane); părere; judecată; considerent; cuvânt. NODEx	Atitudine 1 Poziție a corpului. 2 Fel de a fi sau a se purta. 3 Comportare care exprimă dispoziții sufletești. 4 Comportare care reflectă o anumită concepție. 5 (Fig.) Fel de a se purta cu cineva care exprimă sentimente sau opinii despre acea persoană. 6 (Fig.) Părere despre o problemă în discuție. MDA2

Trama procesului complex care se va încheia, la final de gimnaziu sau liceu, prin exprimarea atitudinii argumentate, începe de la **examinarea și înțelegerea problemei**. Această operație nu poate lipsi, nu poate fi ignorată și trebuie actualizată ori de câte ori elevii urmează să exprime un punct de vedere. Problema poate veni din cotidian, din texte literare și din textele de graniță, dar ea trebuie să existe, să fie reală ca problemă *hic et nunc* și să fie inelibilă pentru elev.

Credem că, în 12 ani de studii preuniversitare, elevul va avea suficiente oportunități de examinare a problemelor, astfel încât își va forma deprinderea de descifrare a sensului cuvintelor, a esenței problemei și de documentare, dacă e cazul.

Să presupunem că pornim de la itemul ”Exprimă-ți, în spațiul rezervat, atitudinea față de lectura cărților în limbile străine cunoscute/studiate, aducând trei argumente”. Care sunt datele problemei și posibilele atitudini accesibile elevului? Ce trebuie să cunoască elevul pentru a-și determina atitudinea și a o exprima, cu toate ar-

gumentele solicitate? Propunem o variantă. Textul în a cărei bază a fost formulat itemul (extras din *Arca lui Noe* de Ionel Teodoreanu) conturează o situație:

Bob „citise câteva romane polițiste în limba franceză, pe care afirma că o cunoaște și o stăpânește la perfecție, dar că nu o vorbește numai din dorința de a nu-și strica vocabularul românesc”.

„Și tatăl lui Bob aprecia recreația serală a cărților polițiste. Le citea însă englezește, alegându-le pe cele bune.”

Dedesubtul analizei acestei probleme și a altora, mai speciale și specifice disciplinelor, vor fi atât cunoștințele academice, cât și anumite informații din cotidian sau experiențe trăite. Astfel, elevii vor actualiza că ei cunosc sau studiază anumite limbi, că există numeroase cărți editate în aceste limbi, că lectura cărților nu este egală cu lectura unui text din manual sau a unui articol din revistele pentru copii și adolescenți, că lectura unui roman în limba franceză, italiană, germană sau engleză nu este facilitată de comentariile editorului.

Iată ce informații trebuie puse în capul locului pentru determinarea atitudinii personale/proprie:

- Multe dintre cărțile pe care le citim sau pe care dorim să le citim au fost scrise în alte limbi decât limba română, limbă maternă sau (și) limbă de instruire pentru mine, elevul X.
- Nu toate cărțile care ne interesează la moment sau ne vor interesa pe viitor sunt traduse în limba română.
- S-ar putea să existe o traducere la care nu avem acces (s-a editat demult, a fost un număr foarte mic de exemplare tipărite, nu există varianta electronică etc.) sau care nu este reușită.
- Cartea este accesibilă în limba pe care o cunoaștem suficient ca să putem realiza lectura.
- Prin lectură, ne vom aprofunda cunoștințele în materie de cuvinte, sensuri, expresii și modalitatea de comunicare în acea limbă.
- Vom lectura (probabil) mai încet, pentru că vom avea nevoie de documentare pe parcurs.

Abia acum e timpul oportun pentru a formula atitudinea. Aceste informații actualizate pregătesc terenul și permit acumularea argumentelor, dar nu le substituie. În cazul în care nu este elucidată esența problemei sau elevii nu o înțeleg, declarațiile despre atitudinea personală sunt lipsite de sens, iar argumentele nu par convingătoare.

Formularea propriului punct de vedere clar și univoc trebuie concentrată pe următoarele aspecte:

- Punctul de vedere al elevului trebuie să aibă o formulare verbală clară (nu reacție mimică, o expresie interjecțională sau nearticulată). Uneori prima reacție este anume interjecțională, iar

căutarea cuvintelor potrivite pentru exprimarea atitudinii, în exemplul analizat, nu este la suptafată. Acumularea mai multor variante ar fi un exercițiu recomandat: atitudine pozitivă, negativă, neutră etc., urmat de explicitarea, de exemplu, ce înseamnă atitudine neutră în raport cu *lectura cărților în limbile străine cunoscute/studiate* și cum se manifestă ea. Dacă este solicitată opinia, părerea sau punctul de vedere, acestea vor avea o exprimare mai liberă, un spectru mai larg de structuri sintactice: consider, după părerea mea, ader la opinia autorului etc.

- Punctul de vedere exprimat poate să difere de punctul de vedere (opinia, atitudinea, părerea) profesorului, a majorității colegilor, a părinților, dar ar trebui să rămână în perimetrul bunului-simț. Cu cât elevii sunt mai independenți în gândire și se apropie de statutul de adulți, cu atât mai provocatoare pot fi părerile și argumentele lor, pe care, la necesitate, le vom analiza din perspectiva valorilor societății democratice.
- Punctul de vedere exprimat trebuie racordat la timpul și locul în raport cu care se cercetează problema. Una este situația actuală, cu accesul tuturor copiilor la studii, cu variate posibilități de a studia mai multe limbi străine și cu perspectiva de a urma studiile în alte limbi, cu acces la bibliotecile electronice gratuite și alta – situația din perioada interbelică, pe care o prezintă *Arca lui Noe*. Dacă elevul își exprimă propriul punct de vedere și nu vizează o situație din text/contextul istoric, acesta va fi coerent cu al treilea deceniu al secolului al XXI-lea pe care îl traversăm.
- Elevii trebuie să înțeleagă că, odată declarat, punctul de vedere trebuie susținut cu argumente logice pentru acest punct de vedere, nu cu o listă de declarații sau argumente contradictorii.

Acumularea argumentelor derivă din informațiile actualizate în procesul de analiză a problemei. Este, de fapt, un exercițiu de exprimare lingvistică – transformarea informațiilor în argumente pro sau contra atitudinii, opiniei, părerii exprimate. Să presupunem că atitudinea față de lectura cărților în limbile străine cunoscute/studiate este pozitivă, iar elevul trebuie să formuleze trei argumente întru susținerea atitudinii. Or, elaborarea argumentelor, ca raționamente, dovezi aduse în sprijinul unei afirmații, cu implicarea tehnicilor cunoscute trebuie exersată constant. Astfel: declarația „Am o atitudine pozitivă față de lectura cărților în limbile străine cunoscute/studiate” antrenează asemenea argumente:

- Lectura cărților în limbile străine cunoscute/studiate extinde accesul la surse de informare,

documentare, texte beletristice care încă nu sunt traduse în limba română.

- Cunosc suficient de bine limba străină respectivă, ca să pot citi cartea fără efort exagerat sau consum de timp.
- Această lectură este o cale de aprofundare a cunoștințelor în materie de cuvinte, sensuri, expresii și modalitatea de comunicare în limba străină respectivă.

În alt caz, declarația „Am o atitudine negativă față de lectura cărților în limbile străine cunoscute/studiate”, argumentele pot fi preluate de la personajul literar Bob sau pot fi inspirate din aceleași informații. De exemplu:

- Persoanele care vorbesc mai multe limbi la perfecție se expun riscului de a-și strica vocabularul românesc sau de a le confunda.
- Lectura se va desfășura mai încet, pentru că va fi nevoie de documentare pe parcurs.
- Efortul depus pentru lectură șterge oarecum impresia, atenuează reacția la un text foarte reușit și expresiv.

Am prezentat aici doar câte trei argumente *pro* afirmația de start, cea pe care o va formula elevul. Pentru dânsul, aceste argumente sunt *pro*, ele susțin ideea pe care a exprimat-o, dar posibil că vor fi considerate contraargumente în raport cu declarația de start a altor elevi. Firește, într-o discuție orală sau în procesul de elaborare a unui text argumentativ amplu fiecare argument va fi urmat de explicații, exemple, dovezi, concluzii. Identificarea și exprimarea verbală coerență a acestora este o parte semnificativă a dezvoltării competenței de comunicare, mai ales în varianta de discuție. Pe parcursul anilor de studii, la diferite materii școlare trasa formării competenței de exprimare a unui punct de vedere argumentat introduce în uz, la sugestia manualelor sau din inițiativa profesorilor, tehnici de argumentare, de la elementarul *argument în 4 pași* la *graficul T*, *6 De ce?* etc. Realizarea itemilor cu limită de întindere de 12±1 rânduri nu lasă loc pentru comentarii sau exemple.

Ierarhizarea argumentelor are loc după un proces de analiză, uneori – de respingere sau reformulare a celor acumulate inițial. Practica demonstrează că deseori există un singur argument, doar expresia verbală diferă. Elevul trebuie să decidă care dintre argumente este cel mai puternic, crucial, motivant pentru a lua o decizie. La această etapă se testează validitatea argumentelor și importanța lor în luarea deciziilor. În trasa dezvoltării competenței analizate, aici se includ activitățile de grup sau plenare, când există numeroase argumente și ele trebuie sistematizate. În lipsa unor liste de argumente acumulate de elevi, exercițiul nu are rost. Abia după mai multe experiențe de rebutare a unor argumente, de

reformulare a celor înregistrate sau de generare a noi argumente. Verificarea listei și aranjarea argumentelor într-o ordine anume va implica mai multe persoane și procesul discuției este valoros. Abia când procesul este asimilat, putem aștepta ca elevul să-l poată realiza independent. Cu statut de sugestie: profesorul trebuie să dirijeze discuția, să o stimuleze, să adreseze întrebări, dar să nu o oprească prin păreri personale și să nu le impună. Este bine să descoperim în acest tip de sarcini realizate coerența logică, respectarea unei atitudini declarate din start, însă ea nu poate fi dictată și valabilă pentru toate situațiile.

Prezentarea argumentelor ca fază finală fie într-un discurs oral sau text coerent scris, fie prin intervenții civilizate într-o discuție nu se poate desfășura *ex-abrupto*. Metaforic vorbind, aici se leagă capetele tramei și elevul are deja competența de a construi un discurs argumentativ, poate elabora un text ce conține argumente solicitate întru susținerea unui punct de vedere, poate interveni cu argumente valide într-o discuție... sau nu poate construi, elabora, interveni. Acolo unde trasa formării și dezvoltării competenței de exprimare a unui punct de vedere funcționează organic, implicând demersul didactic la toate materiile școlare și pe întreaga perioadă de studii, rezultatul nu poate lipsi.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Cadrul de Referință al Curriculumului Național. Chișinău, 2025.
2. COSOVAN, O., CARTALEANU, T., ZGARDAN-CRUDU, A., BOZ, O. *Alfabetizarea terminologică în context curricular*. Chișinău: [S. n.], 2023 (CEP UPSC). 203 p. Disponibil: <https://dir.upsc.md/handle/123456789/7230>
3. Curriculum Național. Aria curriculară *Educație socioumanistică: Istoria românilor și universală*. Curriculum disciplinar. Ghid de implementare. Clasele V-IX. Chișinău, 2019. Disponibil: <https://shorturl.at/JTUL4>
4. Curriculum Național. Aria curriculară *Educație socioumanistică: Educație pentru societate*. Curriculum disciplinar. Ghid de implementare. Clasele 5-9. Chișinău, 2018. Disponibil: <https://shorturl.at/db7vY>
5. Curriculum Național. Aria curriculară *Limba și comunicare: Limba și literatura română*. Curriculum disciplinar. Ghid de implementare. Clasele V-IX. Chișinău, 2019. Disponibil: <https://shorturl.at/TkSVK>
6. Curriculum național. Aria curriculară *Arte și sport: Educație plastică*. Curriculum disciplinar. Ghid de implementare. Clasele 5-7. Chișinău: Lyceum, 2020. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ed_plastica_gimnaziu_ro.pdf